

ТЕМА 11:

Государство в системе
макроэкономической
регуляции

Цель занятия

- – определить роль государства в воспроизводственном процессе на всех этапах развития рынка;
- доказать, что государство ставит своей целью не корректировать рыночный механизм, а создавать условия для его свободного функционирования.
- Исходя из цели – план занятия

Вопросы:

- 1. Классическая и Кейнсианская теории государственной регуляции экономики. Монетаристская теория и определение роли денежной массы в регуляции экономики.
- 2. Экономические функции государства.
- 3. Инструменты государственного регулирования экономики.

. Классическая теория как теоретическая база государственного невмешательства в экономику.

В эпоху свободной конкуренции государственное вмешательство было эпизодическим так как эффективно работал рыночный механизм:

- соединял интересы производителя и потребителя;
- стимулировал НТП;
- цены ориентировались на общественно-необходимые затраты труда;
- дифференцировались производители-

Классическая теория:

Рыночная система способна к саморегуляции.

Сэй «рыночная конкуренция обеспечивает равенство спроса и предложения, что исключает экономические кризисы.

. Кейнсианская теория государственной регуляции экономики.

- Дж.Кейнс (1883-1946) использовал утверждение о том, что рыночное саморегулирование не обеспечивает устойчивого поступательного развития экономики, а значит, необходимо государственное вмешательство.
- Кейнсианская концепция утверждает:
- Существует обратная причинно-следственная связь – совокупный спрос создает предложение;
- Если совокупный спрос недостаточный, то и объем производства не будет равняться потенциальному
- При негибкости цен экономика может находиться в состоянии депрессии с высоким уровнем безработицы.

Монетаристская теория и определение роли денежной массы в регуляции экономики.

- Монетаризм – концепция развития совершенной рыночной экономики, основанная на выдающейся роли денежной массы. Монетаристы уверены в неопровержимой количественной теории денег, которая выражается:

$$MV=PT$$

- Где, M – количество денег в обращении;
- V – скорость их обращения;
- P – цены товаров;
- T – количество товаров.

Монетаристы считают:

→ Государственное вмешательство в экономику необходимо возвести к роли “судьи”, чтобы обеспечить возможность саморегулирования.

→ Рыночный механизм является эффективным инструментом, потому что цены стимулируют конкуренцию.

→ Одна из основных функций государства – создание условий для конкуренции между производителями за потребителей.

→ Опасность государственного вмешательства в экономику не ограничивается тем, что оно не дает возможности эффективно распределять ресурсы.

→ Не видят необходимости в дефицитном бюджете и считают, что в любом случае бюджет государства необходимо делать бездефицитным

Активная роль государства в созидательном процессе

- Государство выполняет функции, к которым рыночная система предъявляет требования:
- - исключать действия, разрывающие рыночные связи;
- - активно использовать не только административные, но и экономические методы;
- - экономические методы применять по правилу «не мешай рынку»

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ФУНКЦИИ ГОСУДАРСТВА:

- - обеспечить сохранность рыночного механизма и условий его нормальной работы (демонополизация экономики, антиинфляционная политика, поддержание системы государственных финансов, создание многоукладной экономики)
- - решение экономических и социальных проблем, которые рынок решить не может или решает не эффективно (социальная политика, эмиссия, экология, законодательство, прожиточный минимум, внешнеэкономическая деятельность, структурные преобразования, определение приоритетов макроэкономического развития)

Об'єкти державного регулювання

Організаційно-виконавчий рівень

- робоче місце;
- фірма;
- галузь;
- сектор економіки;
- суспільне виробництво в цілому

Організаційно-територіальний рівень

- район;
- місто;
- регіон;
- господарство в цілому

Регулююча

- економічний цикл;
- секторна, галузева і регіональна структура господарства;
- нагромадження капіталу;
- зайнятість;
- грошовий обіг;
- платіжний баланс;
- ціни;
- соціальне забезпечення;
- навколишнє середовище;
- зовнішньоекономічні зв'язки і т. ін.

Етапи становлення державного регулювання економіки

Початок ХХ ст.

Перші спроби державного регулювання економіки (ДРЕ), пов'язані з необхідністю централізації ресурсів і переведення економіки на воєнні рейки під час Першої світової війни

1930-1970 рр.

Розвиток системи ДРЕ у зв'язку з економічною кризою 1929-1933 рр. та Другою світовою війною, а також повоєнними відновленнями економіки

70-80-і рр.

Неоконсервативне зрушення: посилюється акцент на конкуренцію як регулятор економіки

90-і рр.

Посилилися державні заходи щодо контролю за грошовим обігом та кредитом, зріс вплив держави у стимулюванні розробки новітніх технологій, підвищенні темпів економічного зростання та забезпеченні на цій основі високого рівня та якості життя населення

Функции государственного регулирования

- - правильная организация денежного обращения;
- - предоставление общественных товаров, т.е. услуг коллективного пользования (охрана , оборона и т.д.)
- - перераспределение доходов;
- - борьба с монополизмом и инфляцией;
- - развитие фундаментальной науки;
- - осуществление региональной политики;
- - внешнеторговая политика.

Державний бюджет - кошторис доходів та видатків держави, що складається щорічно, основний фінансовий баланс створення та використання централізованих фондів грошових коштів держави

Доходи державного бюджету

- Податки
- Збори
- Доходи від державної власності

Видатки державного бюджету

- Соціально-культурні програми
- Оборона
- Управління

Дефіцит державного бюджету – перевищення видатків бюджету над його доходами

Напрямки покриття дефіциту держбюджету

Емісія грошей

Кредити центрального банку держави

Внутрішня позика

Зовнішня позика

Позабюджетні фонди – грошові кошти держави, які мають цільове призначення і не входять до державного бюджету

Знаходяться в розпорядженні центральних або місцевих органів влади

Концентруються в спеціальних фондах, кожний з яких має цільове призначення

Створюються за рахунок субсидій з бюджету, позик, спеціальних податків та зборів

Розширюють можливості втручання держави в економіку, обминаючи бюджет

Можуть використовуватися як резерви, до яких звертається уряд в разі фінансових труднощів

Функції державного бюджету

Розподільна -

формування та використання грошових коштів держави з метою задоволення загальнодержавних потреб

Контрольна -

забезпечення цілеспрямованого формування грошових коштів держави та використання їх за цільовим призначенням

Государственное регулирование

— воздействие государства на деятельность хозяйствующих субъектов и рыночную конъюнктуру с целью обеспечения нормальных условий функционирования рыночного механизма, решения социальных и экологических проблем.

Формы государственного регулирования:

- бюджетно-налоговое;
- кредитно-денежное;
- административное.

Инструменты государственного регулирования

- **1. ФИСКАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА** - меры правительства, направленные на достижение цели стабилизационной политики при помощи государственных налогов и расходов.
- **2. Денежная политика** - влияя на денежную массу можно влиять на процентную политику, а тем самым на инвестиции и потребление населения.
- **3. Политика регулирования доходов** – стремление государства сдерживать инфляцию директивными методами – контроль за ростом зарплаты, ценами.
- **4. Социальная политика**
- **5. Внешнеэкономическая политика** - создание условий для активного сальдо торгового баланса

Методи прямого державного регулювання

Законодавчі методи

антимонопольні заходи:

- попередження монопольної змови;
- контроль за діяльністю підприємств, що мають монопольне становище на ринку;
- примусове розукрупнення

запровадження обов'язкових стандартів:

- екологічні стандарти;
- санітарні норми;
- соціальні стандарти

визначення мінімально припустимих параметрів життя населення:

- гарантований мінімум зарплати;
- допомога по безробіттю;
- пенсійне забезпечення

Діяльність державного сектору економіки

- державні підприємства (через будівництво або купівлю акцій);
- виробнича і соціальна інфраструктура;
- інноваційні процеси в капіталоемних та наукоємних галузях;
- військово-промисловий комплекс;
- державні монополії;
- державні закупки

Непрямі методи державного регулювання

Грошово-кредитні методи

- облікова ставка;
- операції на відкритому ринку цінних паперів;
- норма обов'язкового резервування;
- валютні інтервенції;
- валютні курси

Бюджетно-податкові методи

- податки;
- державні видатки;
- субсидії;
- податкові пільги

Прискорена амортизація

- норми амортизаційних відрахувань;
- порядок нарахування амортизації

Зовнішньоекономічні методи

- ціна;
- мито;
- пільги;
- квота

Індикативне планування

- середньострокові та довгострокові плани і програми розвитку

Фіскальна політика –

система регулювання економіки за допомогою державних видатків і податків

Державний борг – загальна сума непогашених дефіцитів бюджету, яка накопичена за час існування країни

Внутрішній борг -
заборгованість держави перед власними громадянами

Зовнішній борг -
заборгованість держави перед громадянами і організаціями інших країн

Економічні наслідки:

- скорочення споживання населення, як результат обслуговування зовнішнього боргу;
- «тінізація» приватного капіталу і стримання подальшого зростання економіки, породжуване державним боргом;
- зниження ділової активності через підвищення податків, необхідних для покриття державного боргу;
- перерозподіл доходів на користь власників державних цінних паперів

Цілі фіскальної політики

вирівнювання коливань економічного циклу

стабілізація темпів економічного зростання

досягнення високого рівня зайнятості, зниження темпів інфляції